

Odense hd. (Landehjælp fra Fyn ca. 1510, fol. 4^b: borybogh, hvor det anføres under Verninge s.). Hockballe, der med forbehold tolkes som Højballe, Hansted s., Vor hd., er Hopballe, Jelling s., Tørrild hd. (Jfr. Danmarks Stednavne, Vejle Amt (1944) s. 104). Ved Løjtved mangler en henvisning til s. 771. Wonse og Woyens, der henlægges til Nim hd. uden nærmere placering, er formentlig identiske med landsbyen Oens i Ølsted s., Hatting hd. (1492: Vodens, 1578: Vodens, 1581: Onse).

Rigsdomstolens akter er en af de vigtigste kilder til belysning af jordbesiddelsesforholdene i landet i det 16. årh. Bl. a. i den forbindelse er tolkningen af stednavnene, der nævnes deri, af meget stor betydning; derfor disse mere indgående bemærkninger på dette punkt. De bør imidlertid ikke overskygge den kendsgerning, at vi her er ved af få en ny solid og samvittighedsfuldt udarbejdet kildeudgave.

Sigurd Jensen.

Museumsdirektør Otto Andrup nåede ikke at få afsluttet sine undersøgelser over portrætterne i det adelige jomfrukloster i Odense. Efter direktør Andrups død blev det overdraget museumsinspektør *H. D. Schepelern* at fortsætte og fuldføre arbejdet, og i 1959 forelå det færdige resultat i form af en lille bog, *Portrætsamlingen i Odense adelige jomfrukloster*, udgivet af *Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg*, 1959, (142 sider, forsynet med 53 illustrationer og 1 farveplanche, den samme som også smykker bogens omslag).

Klostret i Odense blev stiftet i 1716 af den store bogsamlerske *Karen Brahe* (1657—1736), som her især i bibliotekssalen lod ophænge en række malerier, fortrinsvis familieportrætter af afdøde og samtidige slægtninge. Hertil føjedes enkelte billeder med religiøse og åndelige motiver. Det ældste inventarium er fra 1738, og det er dette, som danner grundlaget for *H. D. Schepelerns* grundige undersøgelse og identification af portrætterne. Malerisamlingen har idag omtrent samme karakter og omfang som i 1738. Kun få billeder er senere kommet til, og endnu færre er fjernet. Dog, de formodentlig 3 værdifuldste portrætter i samlingen af *Tycho Brahe*, den lærde *Holger Rosenkrantz* og hans hustru *Sophie Brahe* mangler. De sendtes nemlig efter kunsthistorikeren *N. L. Høyens* ønske til *Frederiksborg* i 1835, idet man mente, at opbevaringsforholdene var bedre der end i Odense. Som erstatning lod man 3 kopier, malt af *C. A. Jensen*, ophænge i klostret. Ved slotsbranden i 1859 gik originalerne tabt, og idag eksisterer kun

C. A. Jensens kopier i Odense. I 1738 synes der ikke at have hersket tvivl om, hvem alle portrætterne forestillede; men denne viden er beklageligvis gået i glemme i de følgende århundreder, hvor inventarierne kun navngiver enkelte portrætter og ellers blot oplyser f. eks. »Tyve og to Portraiter i Ramme, smaa og store« (1793-inventariet). Det er dog lykkedes Schepelern at identificere 13 af 14 mandportrætter og 10 af 25 kvindeportrætter.

Schepelerns bog falder klart i 2 dele. I den første, *indledning*, skildrer han klostrets historie og opridses baggrunden og traditionen for de protestantiske jomfruklostre i Danmark. Måske er hans fremstilling lidt for unuanceret, men det er sikkert rigtigt at trække en af linjerne tilbage til Leonora Christina, hvis beskedne hofholdning i Maribo peger frem mod de senere frøkenklostre. Endelig redegør forfatteren særligt for omstændighederne vedrørende afleveringerne til Frederiksborg i slutningen af 1830-erne. I den anden del, *kataloget*, fremlægger han sine egentlige undersøgelser af og kommentarer til hvert enkelt maleri. Beskrivelserne og analyserne er skoleeksempler på den metode, som anvendes på Frederiksborgmuseet, og følger nøje det skema, som Otto Andrup har opstillet.¹

Portrætterne er karakteristiske for dansk portrætmaleri fra slutningen af 1500-tallet til begyndelsen af 1700-tallet, og de er »målt med en hjemlig målestok . . . i det hele (af) en ret god kvalitet« (s. 49). Det bedste af de bevarede billeder er uden tvivl portrættet af klostrets stifterinde Karen Brahe. Med god grund er det da også dette maleri, som bringes på bogomslaget. »Portrætsamlingen i Odense adelige Jomfrukloster« slutter værdigt op i rækken af undersøgelser af portrætsamlinger på danske herregårde og klostre — jeg tænker her først og fremmest på Otto Andrups kataloger over malerierne på Gaunø, Vemmetofte og Gisselfeldt. Man må håbe, at Frederiksborgmuseet fortsat inspirerer medarbejdernes ikonografiske studier. Både Povl Ellers »Adam Oehlenschläger portrætter« fra 1958 og nu Schepelerns bog giver gode løfter for fremtidige publikationer af lignende karakter.

Kirsten-Elizabeth Jessen.

Systematiserende, ræsonnerende og udvælgende bibliografier er et kærkomment hjælpemiddel for historikerne. Ogsaa andre end tyske historikere bør da være *Günther Franz* tak skyldige for at

¹ O. Andrup, bl. a. »Über die Arbeit der ikonographischen Kommission«, 1932, og »La Terminologie de l'étendue du portrait adoptée par le VIIe congrès international des sciences historiques à Varsovie 1933«.